

Appendektomi – Berlin 1912

Operasjonsbeskriving på vers ser vi ikkje ofte. I den tyske litteraturen har vi likevel eit eksempel, signert den tyske lyrikaren Gottfried Benn.

Oppgitte interessekonflikter: Ingen

Gottfried Benn (1886–1956) var lyrikar og essayist (1, 2). Han gjorde teneste som militærlege i to verdskrigar. I det sivile livet var han praktiserande spesialist i hud- og kjønssjukdomar i Berlin. Diktet er henta frå debutsamlinga *Morgue*, som kom ut i 1912 og vekte skandale på grunn av temaet (3). Usminka skildringar frå obduksjons-salar og sjukesalar var nytt og sjokkerande på den tida. I diktet har kirurgen tittelen «Geheimrat». Det var ein ærestittel som vart gitt framståande universitetsfolk og embetsmenn. Vi ser òg at det var prøys-sarånda som regjerte på operasjonsstua. Assistenten er ein yngre kollega som kirurgen passar på å setje på plass. Personen som gir anestesi er truleg ein enda yngre kollega eller kanskje ein sjukepleiar som gir eter på maske.

Endre Refsdal

ere@sus.no
Ortopedisk avdeling
Stavanger universitetssjukehus
Postboks 8100
4068 Stavanger

Litteratur

1. Benn G. Hjerter. Oslo: Aschehoug, 2000.
2. Lennig W. Gottfried Benn. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt, 1962.
3. Benn G. Gesammelte Werke. Wiesbaden: Limes, 1968.

Manuskriptet ble mottatt 23.2. 2007 og godkjent 20.3. 2007. Medisinsk redaktør Jan C. Frich.

Diktet er omsett til norsk av Endre Refsdal og er attgjeve med løyve frå forlaget Klett-Cotta.

BLINDDARM

Alles steht weiß und schnittbereit.
Die Messer dampfen. Der Bauch ist
gepinselt.
Unter weißen Tüchern etwas, das
winselt.

«Herr Geheimrat, es wäre soweit.»

Der erste Schnitt. Als schnitte man
Brot.
«Klemmen her!» Es spritzt was rot.
Tiefer. Die Muskeln: feucht, funkelnd,
frisch.
Steht ein Strauß Rosen auf dem Tisch?

Ist das Eiter, was da spritzt?
Ist der Darm etwa angeritzt?
«Doktor, wenn Sie im Lichte stehn,
kann kein Deibel das Bauchfell sehn.
Narkose, ich kann nicht operieren
der Mann geht mit seinem Bauch
spazieren.»

Stille, dumpf feucht. Durch die Leere
klirrt eine zu Boden geworfene Schere.
Und die Schwester mit Engelssinn
hält sterile Tupfer hin.

«Ich kann nichts finden in dem Dreck!»
«Blut wird schwarz. Maske weg!»
«Aber – Herr des Himmels – Bester,
halten Sie bloß die Hacken fester!»

Alles verwachsen. Endlich: erwischt!
«Glüheisen, Schwester!» Es zischt.

Du hattest noch einmal Glück, mein
Sohn.
Das Ding stand kurz vor der Perfor-
ation.

«Sehn Sie den kleinen grünen Fleck? –
Drei Stunden, dann war der Bauch voll
Dreck.»

Bauch zu. Haut zu. «Heftplaster her!
Guten Morgen die Herrn.»
Der Saal wird leer.
Wütend klappert und knirscht mit den
Backen
der Tod und schleicht in die Krebs-
baracken.

Gottfried Benn

BLINDTARM

Alle står kvitkledd klar til aksjon.
Buken er vaska til operasjon.
Klynk under duken er avløyst av ro.

«Geheimeråden kan visst begynna no.»

Hudsnittet, lett som robåt på flo.
«Hit med peang!» Fontener av blod.
Djupare. Musklane glinsar blodige
som raude roser, friske, frodige?

Sjå! Er det puss som sprutar fram her?
Er det eit hol i tarmen der?
«Høyr, doktor, her er det eg som skal
sjå!
Vekk frå lampen! Der kan De stå.
Høyr her, narkose! Skal eg operera?
Mannen skal kanskje ut og spasera?»

Brått eit klirr, og på golvet i salen
hamnar ei saks som har slege seg galen.
Og sjukesyster med englesinn
fraktar sterile tupferar inn.

«Eg finn ikkje noko i all denne driten!»
«Vekk med munnbind og heile skiten!»
«Men – herregud – kan De gje meg den
glede
å halda hakane støtt der nede?»

Alt vakse saman. Endeleg funnen!
«Svijern, syster!» Stumpen brunnen.

Du hadde flaks som fekk operasjon.
Tarmveggen nærma seg perforasjon.
«Sjå på det grøne gørrret i skøyten.
Om to-tre timar hadde tarmen gått
fløyten.»

Bukvegg og hud blir sydd i ein fart.
Takk mine herrar!»
Salen tømest snart.
I vonbrot skjer Døden to tenner om
gongen
og snik seg inn døra til kreft-
paviljongen.

Gottfried Benn